

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Determining the factors affecting the enhancement of “place identity” in housing; Study case: Residential fabrics of Ardabil *

Maryam Hassani Gharehtapeh ^{1,} , Jamaloddin Mahdinejad ^{2, **} , Bahram Saleh Sedghpour ^{3,}

¹ Ph.D. Candidate in Architecture, School of Architecture and Urban Design, Shahid Rajaee Teacher Training University, Tehran, Iran.

² Professor, School of Architecture and Urban Design, Shahid Rajaee Teacher Training University, Tehran, Iran.

³ Associate Professor, School of Humanities, Shahid Rajaee Teacher Training University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received	2021/08/31
Revised	2022/01/09
Accepted	2022/03/10
Available Online	2023/12/27

Keywords:

Place Identity
Emotional Attachment
Family Relationships
Social Status
Functional Satisfaction

Use your device to scan
and read the article online

Number of References

65

Number of Figures

4

Number of Tables

7

Extended ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: Place identity is the symbolic-emotional aspect of belonging to a place, often associated with positive emotions. It reflects an individual's emotional attachment to a place where they perceive it as integral to their identity. Studies related to place identity include different scales of human habitation from house to neighborhood and city. Among these, living in a house holds significant influence over human identity. The emotional connection fostered by the house can shape an individual's sense of place identity. Since the provision of human ideals in various fields arouses positive emotions, paying attention to the ideals of place can also be considered as the basis for creating an emotional attachment. As the house represents a significant place, its essential components can be analyzed to understand the factors influencing place identity. Thus, this study aims to identify and explore the components that contribute to place identity within the context of the house. By viewing the house space as a “place” and recognizing the importance of emotional attachment, the research seeks to explain how each component influences an individual's sense of place identity.

METHODS: In this study, in order to investigate the effective components of place identity, based on the basic concepts and by reviewing the literature, a theoretical model has been developed and analyzed during various stages. So, in the first step, a measurement scale was developed to measure the hypothetical model, and its validity and reliability were evaluated using data from a cross-sectional survey, alongside confirmatory factor analysis. The participants of the research are residents of different residential of Ardabil urban fabric, including old fabrics (historical areas), newly built settlements and peripheral regions. Subsequently, the relationships proposed in the hypothetical model were examined through structural factor analysis to assess the model's fit. In the final stage of the experimental process, the final structural model was formulated by eliminating non-significant relationships. The model's fit indices were then evaluated, and the factors influencing place identity, along with their mode of influence, were determined based on the finalized model”.

FINDINGS: In the final structural model, all relationships were found to be significant, with the chi-square ratio (78.011) to its degree of freedom (45) equating to 1.734. Additionally, the fit indices indicated a good fit for the model, with RMSEA at 0.050, GFI at 0.959, AGFI at 0.959, CFI at 0.982, NFI at 0.958, TLI at 0.973, and SRMR at 0.0489. These results collectively suggest the model's suitability. Furthermore, the model explained 24% of the variance in place identity, with significant proportions of variance explained for various aspects of house conformity with ideals, including beauty (46%), facilities (41%), social status (39%), family relationships (38%), beliefs and values (29%), and spaciousness (12%). Also, according to the findings, “compliance with ideals in terms of family relationships” and “compliance with ideals in terms of social status” have direct and positive effects on the level of “place identity” respectively. The biggest indirect effect on the level of “place identity” are caused by the “compliance with ideals in terms of facilities”, and the

* This article is derived from the first author's doctoral thesis entitled “Identifying of influential factors contributing to place identity toward home and explaining of their effecton process”, supervised by the second author and advised by the third, at Shahid Rajaee Teacher Training University.

** Corresponding Author:
Email: mahdinejad@sru.ac.ir
Phone: +98(21)22970123

Extended ABSTRACT

"conformity to ideals in terms of Spaciousness" respectively. Also, the greatest effect on the level of "place identity" was attributed to the "compliance with ideals in terms of family relationships", which was significantly influenced by the "compliance with ideals in terms of facilities" and through that, by "compliance with ideals in terms of spaciousness.

CONCLUSION: In conclusion, the analysis suggests that alignment between residents' ideals and various aspects of the house's physical structure, activities, and concepts (substantive components of the house) significantly impacts their place identity. Achieving satisfactory family relationships and favorable social status emerged as particularly influential factors. Improving these factors requires meeting residents' ideals in terms of facilities, thereby enhancing functional satisfaction, which, in turn, is dependent on the house's conformity with ideals regarding spaciousness".

HIGHLIGHTS:

- The impact of the house's compliance with the ideals in three areas of physical structure, activities and concepts on improving the residents' home identity.
- The positive and direct impact of achieving satisfactory family relationships and favorable social status on improving the residents' home identity.
- The positive and indirect effects of the house's compliance with the ideals in the fields of facilities, spaciousness, beauty, beliefs and values and compliance with the experiences of the residents on improving the residents' home identity.

ACKNOWLEDGMENTS:

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-forprofit sectors.

CONFLICT OF INTEREST:

The authors declared no conflicts of interest.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Hassani Gharehtapeh, M.; Mahdinejad, J.; Saleh Sedghpour, B., (2023). Determining the factors affecting the enhancement of "place identity" in housing; Study case: Residential fabrics of Ardabil. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism.*, 14(2): 267-284.

<https://dx.doi.org/10.30475/isau.2023.302006.1767>

https://www.isau.ir/article_185687.html

تعیین عوامل موثر بر ارتقاء «هویت مکانی» در رابطه با خانه؛

مورد مطالعه: بافت‌های مسکونی اردبیل*

مریم حسنی قره‌تپه^۱، جمال‌الدین مهدی‌نژاد^{۲*}، بهرام صالح صدق‌پور^۳

۱. دانشجوی دکتری معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

۲. استاد، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

۳. دانشیار، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
--------------	-------

هویت مکانی به عنوان وجه سمبلیک - عاطفی تعلق به مکان، سطحی از تعلق عاطفی را شامل می‌شود که در آن، فرد مکان را از جمله شاخصه‌های هویتی خود محسوب می‌کند. خانه انسان، از جمله مکان‌هایی است که تاثیر قابل توجهی بر هویت او دارد. از رهگذر تاثیر بر هویت، می‌توان انتظار داشت که خانه در صورت احراز شرایطی که منجر به شکل‌گیری تعلق عاطفی در انسان شود، بر هویت مکانی او نیز موثر باشد. از آنجاکه تامین ایده‌آل‌های انسان موجب برانگیخته‌شدن عواطف مثبت در او می‌شود، توجه به ایده‌آل‌ها در رابطه با مکان را نیز می‌توان زمینه‌ساز ایجاد تعلق عاطفی نسبت به آن دانست. با توجه به اینکه خانه یک مکان است، ایده‌آل‌های مختلف در رابطه با خانه در قالب مولفه‌های ماهوی آن به عنوان یک مکان، قابلیت طبقه‌بندی و شناسایی دارند. بر این اساس، هدف مطالعه حاضر تدوین مولفه‌های موثر بر هویت مکانی در رابطه با خانه بر مبنای نگاه به آن به عنوان «مکان» و با توجه به ضرورت شکل‌گیری تعلق عاطفی است. و در راستای بررسی چگونگی اثرگذاری مذکور، مدلی نظری تدوین شده و مورد تحلیل قرار گرفته‌است. مشارکت‌کنندگان پژوهش را اهالی بافت‌های مسکونی مختلف شهر اردبیل شامل: بافت کهن (محلات تاریخی)، شهرک‌های نوساز و بافت حاشیه‌ای تشکیل داده‌اند. روش پژوهش از نوع پیمایشی - همبستگی بوده است و از روش تحلیل عاملی در تدوین مقیاس سنجش، و از روش مدلسازی معادلات ساختاری به منظور تحلیل داده‌ها و روابط استفاده شده است. مطابق با یافته‌ها، انطباق خانه با ایده‌آل‌های ساکنین در سه حوزه: ساختار فیزیکی، فعالیت‌ها و مفاهیم (مولفه‌های ماهوی خانه)، بر ارتقای سطح هویت مکانی آنان نسبت به خانه موثر است. از میان این ایده‌آل‌ها، دستیابی به روابط خانوادگی رضایت‌بخش و شان اجتماعی مطلوب به ترتیب بیشترین اثرگذاری را دارند. برای ارتقاء هر دو عامل مذکور، تامین رضایت عملکردی ساکنین ضروری است که خود به انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، وابسته است.

نکات شاخص

- تاثیر انطباق خانه با ایده‌آل‌های ساکنین در سه حوزه ساختار فیزیکی، فعالیت‌ها و مفاهیم (مولفه‌های ماهوی خانه)، بر ارتقاء سطح هویت مکانی آنان نسبت به خانه.
- تاثیر مثبت و مستقیم دستیابی به روابط خانوادگی رضایت‌بخش و شان اجتماعی مطلوب بر ارتقاء سطح هویت مکانی ساکنین نسبت به خانه.
- تاثیرات مثبت و غیرمستقیم انطباق خانه با ایده‌آل‌ها در زمینه‌های: تسهیلات، وسعت، زیبایی، اعتقادات و ارزش‌ها و انطباق با تجربیات پیشین ساکنین بر ارتقاء سطح هویت مکانی ساکنین نسبت به آن.

نحوه ارجاع به مقاله

حسنی قره‌تپه، مریم؛ جمال‌الدین، مهدی‌نژاد و صالح صدق‌پور، بهرام. (۱۴۰۲). تعیین عوامل موثر بر ارتقاء «هویت مکانی» در رابطه با خانه؛ مورد مطالعه: بافت‌های مسکونی اردبیل. نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱۴(۲)، ۲۶۷-۲۸۴.

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده نخست با عنوان «اصول طراحی کالبد با رویکرد ارتقای هویت مکانی (زمینه پژوهش: محله)» می‌باشد که به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی انجام گرفته است.

* نویسنده مسئول

تلفن: ۰۹۸۲۱۲۲۹۷۰۱۲۳

پست الکترونیک: mahdinejad@sru.ac.ir

مقدمه

تعلق به مکان^۱ دو گروه معنا را دربر می‌گیرد؛ معنای عملکردی و معنای عاطفی-سمبلیک. سطح عاطفی-سمبلیک معنا به واسطه اهمیت‌تی که فرد برای مکان قائل است، ایجاد می‌شود. پروشانسکی این نوع تعلق را هویت مکانی^۲ می‌داند (Williams & Roggenbuck, 1989). هویت مکانی متفاوت از وابستگی عملکردی است و به احساس تعلق ماورای بهره‌وری از مکان اشاره می‌کند (Proshansky, Fa- bian & Kaminoff, 1983). آثار مثبت اجتماعی و محیطی ارتقای هویت مکانی خصوصاً در رابطه با فضاهای سکونت و از آنجمله خانه، به اندازه‌ایست که شناخت دقیق عوامل مؤثر بر هویت مکانی را ضروری می‌سازد. شناخت دقیق پدیده‌ها، به معنای تمرکز بر عناصر اصلی و آشکار کردن ذات و ماهیت آنهاست (Ogburn & Nimkoff, 2002). بر این مبنای شناخت عوامل مؤثر بر هویت مکانی در رابطه با خانه نیز مستلزم بررسی ماهوی هر دو مورد: «هویت مکانی» و «خانه» است. با این نگاه در پژوهش حاضر، ارزیابی مفهومی هویت مکانی از طریق بررسی ساز و کار شکل‌گیری و ایجاد آن میسر می‌شود و ماهیت خانه در قالب یک «مکان» مورد بازخوانی قرار می‌گیرد.

بسیاری از تعابیر درباره نحوه شکل‌گیری هویت مکانی، به لزوم ایجاد رابطه عاطفی میان فرد و مکان اشاره کرده، چنین شرح می‌دهند که: وقتی ارتباط عاطفی با مکان شکل می‌گیرد، خود را با این مکان‌ها تعریف می‌کنیم. در نتیجه نوعی خودادراکی به وجود می‌آید که مبتنی بر مکان است. برای مثال، مردم ممکن است با توصیف شهر یا کشورشان به خود اشاره کنند (Hauge, 2007). نظریه‌های «هویت اجتماعی»^۳ و «روند هویت»^۴ نیز به نوعی بر لزوم مثبت بودن نگاه فرد به مکان، برای اینکه خود را با آن تعریف کند، تاکید دارند. از منظر این رویکردها، شکل‌گیری هویت مکانی اساساً با احساسات مثبت همراه است. به تبعیت از این دیدگاه‌ها در پژوهش حاضر نیز، هویت مکانی به عنوان سطحی از تعلق به مکان تعریف می‌شود که در آن، فرد مکان را به واسطه ایجاد ارتباط عاطفی، از جمله شاخصه‌های هویتی خود محسوب می‌کند.

از جمله مکان‌هایی که تاثیر قابل توجهی بر هویت انسان دارد خانه اوست (Relph, 1976). خانه به واسطه پنهان کردن و در عین حال نمایش دادن انسان، تعیین‌کننده اوست. موقعیت فردی و اجتماعی انسان را نشان می‌دهد و بنابراین بر هویتش تاثیر می‌گذارد (Hojjat, Mozaffar & Saadati, 2017).

از رهگذر تاثیر بر هویت، می‌توان انتظار داشت که خانه انسان در صورت احراز شرایطی که منجر به شکل‌گیری تعلق در او شود، بر ایجاد یا ارتقای هویت مکانی او نیز مؤثر باشد. با توجه به اینکه خانه یک مکان است، عوامل برانگیزاننده عواطف مثبت در

رابطه با خانه را می‌توان در قالب مولفه‌های ماهوی آن به عنوان یک مکان، طبقه‌بندی و شناسایی کرد و بدین ترتیب به این پرسش تحقیق که مولفه‌های مؤثر بر هویت مکانی نسبت به خانه کدامند و این مولفه‌ها چگونه بر همدیگر و هویت مکانی تاثیر می‌گذارند، پاسخ داد. بنابراین؛ هدف مطالعه حاضر، تدوین مولفه‌های مؤثر بر هویت مکانی نسبت به خانه بر مبنای نگاه به آن به عنوان «مکان» و با توجه به ضرورت شکل‌گیری تعلق عاطفی برای ایجاد هویت مکانی و همچنین تبیین نحوه تاثیرگذاری هر کدام از مولفه‌هاست.

پیشینه تحقیق

مطالعات بسیاری وجود دارند که به بررسی آثار ارتقاء سطح هویت مکانی پرداخته‌اند: عضویت در سازمان‌ها و فعالیت‌های داوطلبانه محلی، رفتارهای مسئولانه در قبال محیط‌زیست، تمایل به هزینه دوباره درآمدهای حاصل از برنامه‌های مالی در محله، رضایتمندی از زیبایی شهر، احساس خوشایندی در فضاهای سبز شهری و ادراک تغییرات منظر از جمله این آثار است (Cuba & Hummon, 1993; Vaske & Kobrin, 2001; Kyle, Absher & Graeffe, 2003; Brown & Raymond, 2007; Jaśkiewicz, 2015; Knez et al., 2018; Penget al., 2020). همچنین مطالعات بسیار دیگری نیز وجود دارد که به بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر هویت مکانی نظیر: سطح محل زندگی، تحصیل، سن، جنسیت، طول مدت اقامت، سابقه آشنایی با محل، مالکیت، و برگزاری رویدادهای فرهنگی، آسایش ذهنی (به دنبال درگیری در مسایل محل سکونت) و در معرض تهدید بودن محل سکونت همراه (به شرط استفاده از راهبردهای مقابله‌ای غیرفعال مانند کنترل استرس) پرداخته‌اند (Taylor, Gottfredson & Brower, 1985; Hidalgo & Hernandez, 2001; Stedman, 2006; Brown & Raymond, 2007; Lewicka, 2010; Anton & Lawrence, 2014; Santos et al., 2014; Lv & Xie, 2017; Lemée, Fleury-Bahi & Navarro, 2019; Frost & Catney, 2020).

بسیاری از مطالعات مذکور که در مقیاس محله و خانه انجام شده‌اند، تمرکز خود را بر عوامل اجتماعی و محیطی قرار داده‌اند و به ویژگی‌های ماهوی مکان و چگونگی تاثیر آنها بر هویت مکانی بطور خاص توجه نشده است (جدول ۱). در مقالات داخل کشور نیز که اغلب تعلق مکانی را مورد توجه قرار داده‌اند (و نه بطور مشخص هویت مکانی را)، در بسیاری از موارد به شکل‌گزينشی رویکردی انتخاب شده و به دنبال آن عواملی از ادبیات موضوع استخراج گردیده و مورد ارزیابی میدانی قرار گرفته است (جدول ۲) و تلاش معناداری برای تبیین رابطه میان ویژگی‌های مکان و هویت مکانی بر مبنای ماهیت هر کدام از این دو نشده است. از جمله پژوهش‌های داخلی انجام شده در این حوزه، مطالعه حیدری، مطلبی و

Table 1. Research background in foreign sources

Authors	Topic	Findings
Taylor, Gottfredson, and Brower (1985)	Attachment to place: Discriminant validity, and impacts of disorder and diversity	Living in higher neighborhoods (average to lower) and level of education are factors affecting place identity.
Cuba & Hummon (1993)	Identification with dwelling, community and region	Higher place identity leads to individual membership in clubs and organizations and local volunteer activities.
Hidalgo & Hernandez (2001)	comparison between different spatial ranges and dimensions of place attachment	The degree of attachment varies with age and sex.
Vaske & Korbin. (2001)	Place attachment and environmentally responsible behavior	Environmentally responsible behaviors are among the effects of high place identity.
Kyle & Absher & Graeffe (2003)	The moderating role of place attachment on the relationship between attitudes toward fees and spending preferences	The tendency to re-spend revenues from financial programs is a result of place identity.
Stedman (2006)	Understanding place attachment among second home owners	Length of residence in a neighborhood, has a direct positive effect on place identity
Brown & Raymond (2007)	The relationship between place attachment and landscape values	place identity has a high correlation with high familiarity with the region and / has a weak positive relationship with the length of residence and protection of the environment.
Lewicka (2010)	Effects of place scale on place attachment	length of residence and ownership are two predictors of place identity
Anton & Lawrence (2014)	The effect of place of residence on place attachment and community participation	Among the demographic predictor components: the duration of residence and ownership have the highest correlation with place identity.
Santos & Vareiro, Remoaldo & Ribeiro (2014)	The Role of Cultural Mega Events In The Enhancement Of City's Image Attributes Differences Between Engaged and Attendee Participants	Holding major cultural events has a significant effect on the audience's feelings about the image of the city as a result of place identity
Jaśkiewicz (2015)	Place attachment, place identity and aesthetic appraisal of urban landscape	Satisfaction with the beauty of the city is one of the effects place identity
Lv, & Xie (2017)	Community involvement and place identity	community members' involvement at rural tourists site positively affects perceived values and fairness; they, thereby, contributes to residents' subjective well-being. At last, subjective well-being plays an effective predictor of place identity to the rural tourists site.
Knez, Ode Sang, Gunnarsson, & Hedblom (2018)	Investigating about the effects of urban greenery on place identity and wellbeing, and the links between them	place identity was shown to predict participants' wellbeing in urban greenery
Lemée, Fleury-Bahi, & Navarro (2019)	Impact of place identity on the relationship between coastal flooding risk perception and the willingness to cope	place identity increased when the living place is threatened and that the use of passive coping strategies also increased.
Peng, Yan, Strijker, Wu, Chen, & Ma (2020)	The influence of place identity on perceptions of landscape change	Place identity has a positive direct effect on perceptions of landscape changes. Poor quality of rural land consolidation projects undermines rural residents' positive perceptions of landscape changes.
Frost, & Catney (2020)	Intergenerational transmission of place identity	strong neighborhoods belonging and identity, shared and diffused across generations, based on subjective experiences, both positive (e.g. celebration of diversity, neighborliness') and negative (e.g. racism, discrimination).

در مطالعه نسبتاً مشابهی عابدی و عباسی (Abedi & Abbasi, 2019) نیز بر مبنای نظرسنجی از مردم شیراز و تحلیل آماری، برخی از خصوصیات کالبدی خانه‌های سنتی را برانگیزاننده تعلق به این خانه‌ها می‌دانند و بر این اساس الگو برداری از آنها در طراحی مسکن جدید را به عنوان راهی برای ایجاد تعلق در ساکنین معرفی می‌نماید. نوروزیان‌ملکی و امید (Norouzian-Maleki & Omid, 2020) در مطالعه خود ضمن توجه مفهومی به موضوع حس مکان به طور عام، سطوح مختلف و عوامل آن، تاثیر عوامل کالبدی و عوامل شناختی استفاده‌کنندگان بر احساس افراد نسبت به فضا را بررسی می‌کند. مطالعه انجام شده توسط فرخ‌نژاد افشار و همکاران (Farokhn-

نگین تاجی (Heidari, Motalebi & Negintaji, 2014) است که با در نظر گرفتن مشخصات کالبدی معین به عنوان عوامل شکل‌دهنده تعلق کالبدی، و انجام مطالعه تطبیقی میان خانه‌های سنتی و مسکن جدید شهر شیراز، الگو برداری از خانه‌های سنتی و در نظر گرفتن حیاط و تزیینات درون و بیرون را به عنوان راهکارهای افزایش تعلق کالبدی ساکنین معرفی می‌کند. مطالعه کریمی مشاور، و نیکوخوی (Karim- & Nikookhooy, 2018) نمونه دیگری است که در آن سنجش عناصر کالبدی تأثیرگذار بر دلبستگی به محله در دو قسمت از بافت یک محله مسکونی (سنتی و نوساز) براساس شاخص‌های ادراک کیفیت محیط مسکونی ارائه شده است.

Table 2. Research background in domestic sources

Authors	Topic	Findings
Heidari, Motalebi & Negintaji (2014)	Analysis of the physical sense of place in the traditional houses and modern residential apartments	Learning from traditional houses and considering the yard and decorations have been introduced as ways to increase the physical belonging of the residents.
Hojjat, Mozaffar & Saadati (2017)	home effective attributes in developing dwellers' attachment	"Being an index for social honor", "Anchor "Being", "being a place for sweet memories" and "being a place to meet the needs of behavior" are attributes of home, whose presence and excellence can lead to human attachment to home.
Karimimoshaver & Nikookhooy (2018)	The Role of Physical Factors Affecting the Neighborhood Attachment Based on Perceived Residential Environment Quality's Indicator	The order of indicators affecting place attachment are different in two traditional and new sectors.
Abedi, & Abbasi (2019)	Investigating the concept of sense of place belonging in Iranian houses	Learning from the physical characteristics of traditional houses in the design of new houses is a way to create belonging in the residents.
Norouzian & Omid (2020)	Evaluation of The Impact of Physical-Social Factors on The Sense of Place In Residential Open Public Spaces	The low density of units, reducing the height on the side with a better view, the view of the units to the green space and lighting at night have a great effect in improving the sense of place in a residential complex.
Farokhnezhad Afshar et al., (2021)	Relationship Between Place Attachment and Social Functioning in the Elderly	Place attachment among the elderly is able to explain the dimensions of their social functioning.

از آنجاکه تامین ایده‌آل‌های انسان (فراتر از انتظارات) موجب برانگیخته‌شدن عواطف مثبت در او می‌شود (Turner, 2003) و تعلق از جمله عواطف مثبت است (Watson & Tellegen, 1985)، توجه به ایده‌آل‌های انسان را می‌توان زمینه‌ساز ایجاد تعلق عاطفی در او دانست. بدین ترتیب، ایده‌آل‌ها مولفه‌هایی هستند که انتظار می‌رود انطباق مکان با آنها، موجب ایجاد یا ارتقای هویت مکانی باشد که ماهیتی عاطفی دارد.

برای تبیین ایده‌آل‌ها در رابطه با مکان، آنها را باید ذیل اجزای ماهوی مکان، طبقه‌بندی کرد. بر مبنای جمع‌بندی دیدگاه‌های صاحب‌نظرانی چون: کانتز^۵ (۱۹۷۱)، رلف (۱۹۷۶)، پانتز^۶ (۱۹۷۷) و مونتگومری^۷ (۱۹۸۸)، مولفه‌های ماهوی مکان را می‌توان؛ ساختار فیزیکی^۸، فعالیت‌ها^۹ و مفاهیم^{۱۰} دانست (Heidari & Mirzaei, 2013) و انواع ایده‌آل‌های مکانی را ذیل این سه محور طبقه‌بندی کرد و بدین ترتیب چارچوب نظری مطالعه را شکل داد. جدول ۳ کلیات طبقه‌بندی انجام شده را نشان می‌دهد.

- ایده‌آل‌ها در حوزه فعالیت های مکانی

تسهیلات^{۱۱}

استدمن^{۱۲} (۲۰۰۲)، رضایت مکانی را حاصل قضاوت چندبعدی از کیفیت محل سکونت از نظر شاخصه‌های فیزیکی، خدمات و ابعاد اجتماعی آن می‌داند (Ram-kissoon et al., 2013). رضایت مکانی، بازتاب ارزش عملکردی مکان برای رفع نیازهای بنیادین و تامین اهداف انسان است که بر مبنای تعریف فرهنگی

(ezhad Afshar et al., 2021) نیز از جمله مطالعات انجام شده است که با تمرکز بر یک گروه مشخص (جامعه سالمندان مقیم شهر تهران)، دل‌بستگی مکانی در میان سالمندان را به عنوان یک عامل مؤثر بر عملکرد اجتماعی آنان معرفی می‌کند. مقاله حجت، مظفر و سعادت (Hojjat, Mozaffar & Saadati, 2017) از جمله مقالات معدودی است که به دنبال یک بررسی نظام‌مند و مفهوم‌گرایانه، مفاهیمی را به عنوان عوامل مؤثر بر دل‌بستگی به خانه استخراج و معرفی کرده است. در این مقاله که به تبیین ارتباط میان دل‌بستگی به مکان و هویت مکان پرداخته شده، به تعدادی از عوامل مؤثر بر هویت مکانی نیز اشاره شده است. مبنای استخراج این عوامل عمدتاً ارتباط آنها با اجزای اصلی هویت بوده است و به ضرورت شکل‌گیری عواطف مثبت برای ایجاد هویت مکانی به عنوان یک مبنای برای تحلیل و استخراج عوامل مؤثر بر آن توجه نشده است. ضمن آنکه نتایج نظری حاصل از این مطالعه مورد ارزیابی میدانی نیز قرار نگرفته است.

با توجه به موارد بررسی شده، در مطالعه حاضر تلاش بر انجام جستاری مفهوم‌گرایانه در رابطه با ارتباط ماهیت خانه به عنوان مکان با ضرورت ایجاد تعلق عاطفی برای ایجاد یا ارتقاء هویت مکانی بوده است. علاوه بر این، نتایج نظری به دست آمده به واسطه انجام ارزیابی میدانی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

مبانی نظری

ماهیت مولفه‌های تاثیرگذار بر هویت مکانی

Table 3. Theoretical framework; Classification of the ideals related to the place under the essential components of the place

Residents' ideals about place (Emotional Stimulus)	Substantive components of place		
	Activities	Skeletal features	Concepts
	Ideals of the residents in the field of activities	Ideals of the residents in the field of skeletal features	Ideals of the residents in the field of concepts

Heidari & Mirzaei, 2013

ازای زمان‌ها و موقعیت‌های مختلف تغییر می‌کنند (Hauge, 2007). در واقع اینکه کدام ویژگی شخصیتی بر مولفه‌های احساسی و شناختی رضایت از زندگی موثر باشد، به فرهنگ وابسته است (Schimmack et al., 2002).

باتوجه به وجود رابطه تنگاتنگ میان مذهب و فرهنگ (Eisenstadt, 1981; Durkheim, 2015)، مذهب را هم می‌توان از عوامل اصلی شکل‌گیری خانه دانست. مطالعات بسیاری به تاثیر مذهب بر رضایت اشاره کرده‌اند (Pollner, 1989; Ellison, 1989; Gaym & Glass 1989; Okulicz-Kozaryn, 2010; Joshanloo & Weijers, 2015). بنابراین، باتوجه به اهمیت مذهب و فرهنگ در ایجاد احساس رضایت و همچنین برانگیخته‌شدن عواطف مثبت به دنبال تأمین ایده‌آل‌ها (Turner, 2003)، رابطه بعدی مورد انتظار میان متغیرها چنین بیان می‌شود: ۴. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر اعتقادات و ارزش‌ها، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

روابط خانوادگی^{۱۹}

«تداوم»^{۲۰} از مهم‌ترین عوامل احراز هویت است (Hauge, 2007)، بر مبنای رویکردهای روانشناسانه، در صورتی من همان فرد گذشته هستم که میان من و آن فرد ارتباطی روانی برقرار باشد. رویکردهای خاطره‌مبنا، تحقق همان فرد بودن را، مشروط به یادآوری گذشته می‌دانند. بنابراین یادآوری، لازمه هویت شخصی است (Klein & Nichols, 2012) و نمود این هویت در رابطه با محیط فیزیکی هویت مکانی است (Proshansky, 1978). بنابراین؛ خاطرات جمعی در شکل‌گیری هویت مکانی نقش مهمی دارند (Degnen, 2016). خاطرات انسان، در واقع خاطرات اجتماعی‌اند (Paez, 2013). ساختار اجتماعی داخل خانه را خانواده شکل می‌دهد. بنابراین، روابط خانوادگی شکل‌دهنده خاطرات جمعی اعضای خانواده‌اند و در نتیجه موثر بر شکل‌گیری هویت مکانی نسبت به خانه محسوب می‌شوند. لذا، رابطه دیگر مورد انتظار عبارتست از: ۵. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

شان اجتماعی^{۲۱}

خانه، از شاخصه‌های هویتی انسان در اجتماع (Sae-gert, 1985) و منبعی برای شان اجتماعی (خصوصاً برای زنان) است (Foye, 2017). باتوجه به نقش طبقه اجتماعی در شکل‌دهی به هویت (Aries & Seider, 2007)، شان اجتماعی مرتبط با خانه را، می‌توان در شکل‌گیری هویت ساکنین موثر دانست. بر این اساس و باتوجه به اینکه هویت مکانی؛ نمود هویت شخصی مرتبط با محیط فیزیکی است، رابطه بعدی اینگونه بیان می‌شود: ۶. انطباق خانه با ایده‌آل‌های از نظر شان اجتماعی، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

از زندگی خوب^{۱۳} تعریف می‌شوند (Guest & Lee, 1983). بنابراین، در مورد خانه نیز تأمین نیازها و توقعات عملکردی را می‌توان موجب ایجاد احساس رضایت در ساکنین دانست. همچنین مطالعات نشان می‌دهند میان رضایت از مکان^{۱۴} و تعلق مکانی رابطه وجود دارد (Ramkissoon et al., 2013). حتی اگر این نوع تعلق عملکردی محسوب شود، باتوجه به تاثیر وابستگی عملکردی بر هویت مکانی (Vaske & Kobrin, 2001)، انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات را می‌توان عامل ایجاد رضایت و در نتیجه احساس هویت مکانی دانست. بنابراین رابطه اول مورد انتظار میان متغیرها چنین بیان می‌شود: ۱. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

- ایده‌آل‌ها در حوزه ساختار فیزیکی

وسعت^{۱۵}

وسعت در مقابل تنگنا قرار دارد. چنانچه کوتیر^{۱۶} (۱۹۹۴) شرح می‌دهد، احساس وسعت (علاوه بر مساحت) با ادغام نشانه‌های فیزیکی نظیر اندازه و شکل فضای باز، ارتفاع عناصر واقع در منظر، بافت و آرایش و موقعیت سطوح تشدید می‌شود.

فضاهایی با سطوح شفاف بزرگتر حس می‌شوند و احساس وسعت بر رضایتمندی استفاده‌کنندگان تاثیر دارد (Ozdemir, 2010). بنابراین و باتوجه به وجود ارتباط میان رضایت مکانی و احساس تعلق (Ramkissoon et al., 2013)، رابطه دوم مورد انتظار چنین بیان می‌شود: ۲. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

زیبایی^{۱۷}

مردم اغلب تجربیات حسی از یک مکان را با دیگر محل‌ها مقایسه کرده، برای آنها معنی می‌سازند و برای توصیف تفاوت‌ها، ترجیحات حسی را در رابطه با برخی تجربیات مطرح می‌کنند (Cross, 2015). حس ایجادشده در اثر زیبایی، لذت است که با مشاهده ایجاد می‌شود (Porteous, 2013). ترجیحات حسی در رابطه با مکان به ایجاد حس تعلق کمک می‌کند. بنابراین معانی منبعث از ارزش‌های زیبایی‌شناسانه فردی، موجب ایجاد یا تقویت تعلقات احساسی می‌شود (Cross, 2015). به این ترتیب رابطه بعدی مورد انتظار چنین است: ۳. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر زیبایی، بر ارتقای سطح هویت مکانی انسان اثر مستقیم و مثبت دارد.

- ایده‌آل‌ها در حوزه مفاهیم

اعتقادات و ارزش‌ها^{۱۸}

فرهنگ از عوامل اصلی شکل‌گیری خانه است (Rapoport, ۱۹۶۹). روند شکل‌گیری هویت از خلال فرهنگ هدایت می‌شود. این ویژگی‌ها، به

سلامت^{۲۴} می‌انجامد (Kenny, 2011). یکی از عوامل تعیین‌کننده شان اجتماعی، رفاه نسبی است. با شاخص شدن سطح مصرف، فرد می‌تواند سطح رفاه خود را به دیگران نشان دهد (Foye, 2017). بر این مبناست که طبقه اجتماعی، نمایانگر میزان دسترسی به منابع عمومی و شخصی است (Boadu, 2002). بنابراین، نوع و سطح تسهیلات را می‌توان از عوامل تعیین‌کننده شان اجتماعی دانست و رابطه بعدی را به این شکل تدوین کرد: ۱۳. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های ساکنین از نظر شان اجتماعی اثر مستقیم و مثبت دارد.

شان اجتماعی و وسعت

خانه گرانترین شی فیزیکی است که مورد استفاده قرار می‌گیرد و اندازه از عوامل تعیین‌کننده اصلی در رابطه با ارزش خانه است. بنابراین، اندازه خانه شاخصی آشکار برای رفاه و در نتیجه تعیین‌کننده شان اجتماعی است. البته، آنچه اهمیت دارد، اندازه خانه فرد نسبت به خانه دیگران است (Foye, 2017). بنابراین، رابطه بعدی به این ترتیب بیان می‌شود: ۱۴. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، بر انطباق آن با ایده‌آل‌های انسان از نظر شان اجتماعی اثر مستقیم و مثبت دارد.

تسهیلات و وسعت

اندازه مکان، از عوامل اصلی احساس وسعت است. جاهای بزرگتر، احساسات مثبت‌تری ایجاد می‌کنند (Ozdemir, 2010). به علاوه، اندازه فضا تا حد زیادی ظرفیت عملکردی آن را تعیین می‌کند (Franz, Hey- & Bülthoff, 2004). بنابراین، رابطه بعدی چنین بیان می‌شود: ۱۵. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، بر انطباق آن با ایده‌آل‌های انسان از نظر تسهیلات اثر مستقیم و مثبت دارد.

تسهیلات و زیبایی

از زمان‌های گذشته، مناسب بودن برای هدف^{۲۵} نوعی زیبایی محسوب می‌شد. در قرن نوزدهم گستره زیبایی عملکردی توسعه یافت و بعدها در فاصله ۱۸۵۰ تا ۱۹۵۰م. وابستگی به زیبایی عملکردی به جایی رسید که زیبایی خالص ساختاری و بدون تزئینات، زیبایی محسوب می‌شد (Tatarkiewicz, 2012). بنابراین، تامین انتظارات عملکردی را می‌توان ملاکی برای قضاوت زیبایی‌شناسانه محسوب نمود، هرچند که هنگام بازشناسی پدیده‌ها، اثرات معنایی شکل، زودتر از اثرات معنایی عملکرد بر حافظه ظاهر می‌شوند (Yee, Huffstetler & Thompson-Schill, 2011). بنابراین، یکی از وجوه مهم زیبایی خانه عملکرد مناسب آن به واسطه تسهیلاتش است. البته، آنچه در مواجهه اول به ذهن خطور می‌کند، زیبایی شکلی است (که پیشتر بر مبنای کارآیی در حافظه تعریف شده است) بنابراین، رابطه بعدی چنین بیان

روابط خانوادگی؛ انواع ایده‌آل‌ها و هویت مکانی

عواطف^{۲۲} نقش مهمی در توسعه رفتار اجتماعی و برقراری ارتباط دارند و در خلال تقابل‌های اجتماعی، از طریق نمایش‌های کلامی و غیرکلامی مختلف درک می‌شوند (Kail, 2008). ارتباط^{۲۳} اصلی‌ترین جنبه رفتار اجتماعی است (Robinson, Fernald & Clayton, 2008). بنابراین، هرآنچه بر عواطف تاثیر داشته باشد، بر رفتار و در نتیجه بر ارتباطات انسان تاثیرگذار خواهد بود. نتایج مطالعاتی که تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل کالبدی مختلف بر روابط خانوادگی را مورد توجه قرار داده‌اند، بر وجود چنین تاثیراتی تکیه دارند (Evans, 2006; Thornock et al., 2013; Thornock et al., 2019). لذا، روابط مورد انتظار میان متغیرها به شرح زیر است:

۷. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر اعتقادات و ارزش‌ها، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر روابط خانوادگی اثر مستقیم و مثبت دارد.

۸. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر روابط خانوادگی اثر مستقیم و مثبت دارد.

۹. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر روابط خانوادگی اثر مستقیم و مثبت دارد.

۱۰. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر زیبایی، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر روابط خانوادگی اثر مستقیم و مثبت دارد.

۱۱. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر شان اجتماعی، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر روابط خانوادگی اثر مستقیم و مثبت دارد.

اعتقادات، ارزش‌ها و تسهیلات

مذهب و فرهنگ، از عوامل اصلی شکل‌گیری خانه‌اند. برای ایجاد شرایط منطبق با اعتقادات و ارزش‌های فرهنگی ساکنین، تامین تسهیلات خاص مورد نیاز است. مطالعه شرایط تامین محرمیت و خلوت بصری در خانه مسلمانان مالایی، متاثر از آموزه‌های اسلامی و فرهنگ مالایی (Rahim, 2015) و بررسی چگونگی هماهنگی خانه‌های ایرانیان زرتشتی و مسلمان با اعتقادات مذهبی هر کدام از دو گروه (Movahed, 2013)، پژوهش‌هایی هستند که نتایج آنها، ضرورت وجود تسهیلات خاص در این زمینه را نشان می‌دهد. بنابراین رابطه بعدی مورد انتظار به این ترتیب است: ۱۲. انطباق خانه با ایده‌آل‌های متاثر از اعتقادات در حوزه تسهیلات، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های اعتقادی و ارزشی ساکنین اثر مستقیم و مثبت دارد.

شان اجتماعی و تسهیلات

رفاه، به معنای رضایت از تسهیلات بنیادین مانند غذا، پناهگاه و همه چیزهایی است که به ارتقای

می‌شود: ۱۶. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر زیبایی، بر احساس انطباق آن با ایده‌آل‌های انسان از نظر تسهیلات اثر مستقیم و مثبت دارد.

وسعت و زیبایی

احساس وسعت بر احساس رضایت مکانی تاثیر مثبت دارد، ابراز ترجیحات حسی درباره عناصر موثر بر ایجاد احساس وسعت مانند پنجره و فضاهای سبز (Ozdemir, 2010)، نشانه تاثیر وسعت بر ایجاد ترجیحات حسی است. ترجیحات حسی، معانی حاصل از مقایسه مکان‌ها هستند به ازای برخی تجربیات مطرح می‌شوند. از این رو، وسعت را می‌توان بیان ترجیح احساسی از یک مکان دانست که در پی شکل‌گیری معانی فردی ایجاد می‌شود. از سوی دیگر، زیبایی نیز بیان ترجیحی احساسی است و در برخی موارد عناصر تعیین‌کننده مشترکی با وسعت دارد. چنانچه مطالعات کای و موری^{۲۶} (۱۹۸۲) نشان می‌دهد، اتاق‌های دارای پنجره، وسیع‌تر و زیباتر احساس می‌شوند (Veitch & Galasiu, 2012). به علاوه، احساس وسعت با ادغام عناصر فیزیکی تشدید می‌شود. این عناصر، در قالب مفهوم تناسب هندسی با زیبایی در ارتباط هستند. پژوهش‌های بسیاری وجود دارد که رابطه بین تناسب و قضاوت‌های زیبایی‌شناسانه را مورد توجه قرار داده‌اند. مطالعات اقلیدس (Crasmareanu & Hreţcanu, 2008)، پایه این مطالعات است. باتوجه به اشتراکات یادشده میان دو مفهوم وسعت و زیبایی، رابطه بعدی چنین بیان می‌شود: ۱۷. انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت، بر انطباق خانه با ایده‌آل‌های انسان از نظر زیبایی اثر مستقیم و مثبت دارد.

تجربه و انواع تمایلات

تصویر ذهنی، به‌عنوان بازتاب محیط پیرامون در ذهن، بر پایه تجربه مستقیم و غیرمستقیم عوامل محیطی شکل می‌گیرد (Walmsley, 1990). بنابراین، تصورات ذهنی انسان در رابطه با ایده‌آل‌هایش را نیز می‌توان منتج از تجربیات او دانست. به‌علاوه، باتوجه به اینکه تصورات ذهنی مبنای ارزیابی «این‌همانی» و تشخیص هویت پدیده‌های مورد مواجهه است، تجربه پدیده، لازمه تشخیص هویت در مواجهه‌های بعدی است. به عبارت دیگر، هرچه پدیده‌ای با تجربیات پیشین انسان همخوانی بیشتری داشته باشد، هویت مشخص‌تری برایش خواهدداشت. لینیچ، معنی‌داشتن و قابل‌درک بودن مکان را لازمه رضایت عاطفی و تعلق به مکان می‌داند (Lynch, 1960) و از نظر الکساندر، مردم به فضاهای با هویت نیاز دارند تا به آنها احساس تعلق کنند (Alexander, 1977). بنابراین، هویت مشخص مکان و یا به عبارتی انطباق مکان با تجربیات پیشین را می‌توان لازمه هویت مکانی و همچنین لازمه انطباق با انواع مختلف تمایلاتی دانست که موجب هویت مکانی هستند. براین‌اساس، روابط دیگر مورد انتظار به شرح ذیل‌اند:

۱۸. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات اثر مستقیم و مثبت دارد.
۱۹. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت تاثیر مستقیم و مثبت دارد.
۲۰. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر زیبایی تاثیر مستقیم و مثبت دارد.
۲۱. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر شان‌اجتماعی تاثیر مستقیم و مثبت دارد.

۲۲. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر اعتقادات و ارزش‌ها تاثیر مستقیم و مثبت دارد.

۲۳. انطباق خانه با تجربیات، بر انطباق آن با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی تاثیر مستقیم و مثبت دارد.

۲۴. انطباق خانه با تجربیات، بر ارتقای سطح هویت مکانی تاثیر مستقیم و مثبت دارد.

ساختار مطالعه تجربی

بر اساس مطالعات انجام شده پیرامون ادبیات موضوع و روابط مورد انتظار منتج از آنها، مدل فرضی (شکل ۱) ارائه شده است. در صورت تایید برآزش این مدل بواسطه مطالعات تجربی، متغیرهای مدل را می‌توان عوامل موثر بر هویت مکانی نسبت به خانه دانست. همچنین فرضیاتی از مدل نظری استخراج شده‌است که تایید یا رد آنها، نحوه تاثیر عوامل موثر بر هویت مکانی را تبیین می‌کند. جدول ۴، روابط اصلی و فرعی مطالعه را نشان می‌دهد. عبارات داخل کادرها، شکل اختصاری متغیرهای انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر: وسعت، زیبایی، تسهیلات، شان‌اجتماعی، روابط خانوادگی و اعتقادات و ارزش‌ها و انطباق با تجربیات هستند.

روش تحقیق

برای شناسایی عوامل موثر بر هویت مکانی نسبت به خانه و تبیین چگونگی اثرگذاری هر کدام از آنها، مطالعه حاضر در پنج گام اصلی انجام شده است. در گام نخست، ابتدا بر مبنای ماهیت هویت مکانی و ویژگی‌های ماهوی مکان چارچوب نظری تدوین شد. سپس در قالب چارچوب مفهومی به‌دست آمده، ادبیات موضوع مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاصل از این بررسی به عنوان مبنای تدوین مدل فرضی در نظر گرفته شد. در گام دوم برای سنجش مدل فرضی تدوین شده، ابزار سنجشی متشکل از مقیاس هویت مکانی اقتباس شده و گویه‌های محقق‌ساخته مرتبط با ایده‌آل‌ها ساخته شد و روایی و پایایی آن بر مبنای داده‌های بدست آمده از پیمایش مقطعی و بواسطه انجام تحلیل عامل تاییدی مورد ارزیابی قرار گرفت. در گام سوم تحقیق، روابط مدل فرضی بواسطه انجام تحلیل عامل ساختاری مورد بررسی قرار گرفت و بدین ترتیب برآزش مدل ارزیابی شد، همچنین، روابط بی‌معنی موجود در مدل فرضی نیز مشخص

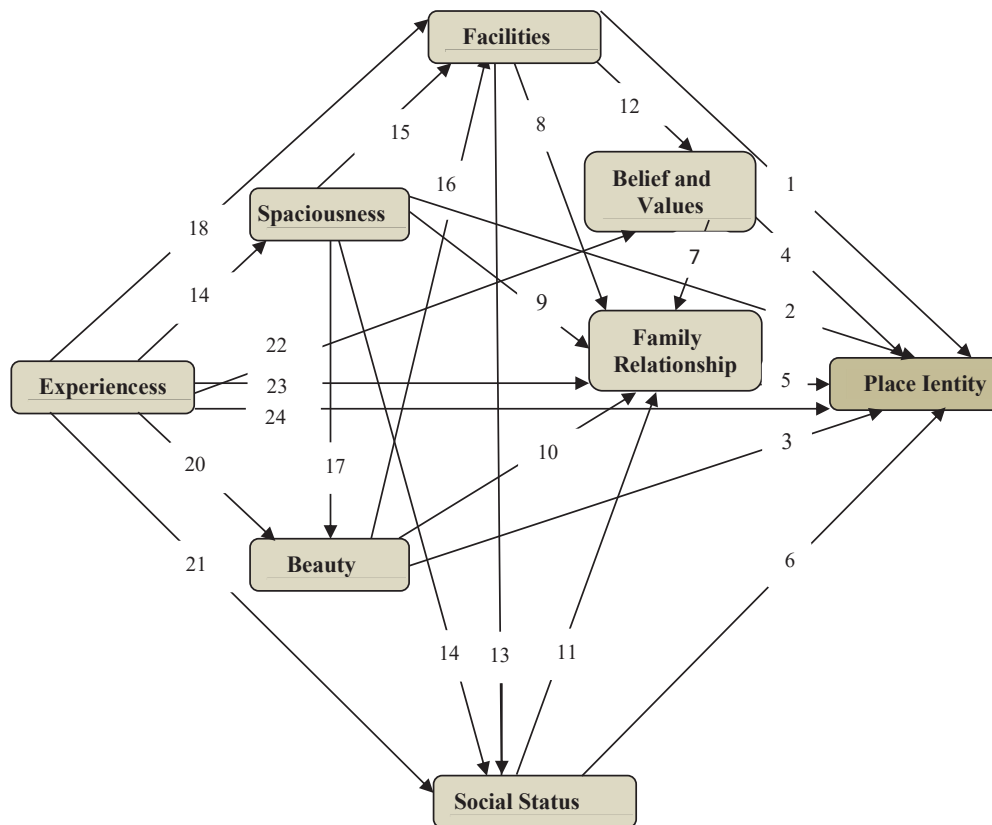

Fig. 1. The expressions inside the boxes are the abbreviated form of the variables of the house's adaptation to the ideals in terms of: Spaciousness, Beauty, Facilities, Social status, Family relationships, Beliefs and Values, and adaptation to Experiences

Table 4. The main and secondary assumptions of the research

Main assumptions	Secondary assumptions
1: (Relation 1)	1-1: (Relation 15), 1-2: (Relation 16), 1-3: (Relation 18)
2: (Relation 2)	1-2: (Relation 19)
3: (Relation 3)	3-1: (Relation 17), 3-2: (Relation 20)
4: (Relation 4)	4-1: (Relation 12), 4-2: (Relation 22)
5: (Relation 5)	1-5: (Relation 7), 5-2: (Relation 8), 5-3: (Relation 9), 5-4: (Relation 10), 5-5: (Relation 11), 5-6: (Relation 23)
6: (Relation 6)	6-1: (Relation 13), 6-2: (Relation 14), 6-3: (Relation 21)
7: (Relation 24)	-----

متغیرها و تعداد شاخص‌های کم برای هر عامل (۳ تا ۴ شاخص) تعداد مورد نیاز برای نمونه‌گیری تا ۳۰۰ نفر افزایش می‌یابد (Kyriazos, 2018).

بر این اساس، ۳۰۰ نفر از اهالی بافت‌های مسکونی مختلف شهر اردبیل شامل: بافت کهن (محلات تاریخی)، شهرک‌های جدیدالاحداث و بافت حاشیه‌ای به عنوان مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر، در نظر گرفته شدند. انتخاب این مشارکت‌کنندگان به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار اندازه‌گیری پژوهش، سیزده گویه‌ای و شامل شش گویه درباره هویت مکانی، شش متغیر تک‌گویه‌ای^{۲۷} درباره ایده‌آل‌های مؤثر بر هویت مکانی و یک متغیر تک‌گویه‌ای درباره میزان انطباق خانه با تجربیات است. گویه‌های مرتبط با ایده‌آل‌ها، میزان انطباق خانه با ایده‌آل‌های ذهنی از نظر:

شدند. در گام چهارم تحقیق با حذف روابط بی‌معنی، مدل ساختاری نهایی تدوین شد و شاخص‌های برازش آن مورد بررسی قرار گرفتند. در گام پنجم تحقیق، بر مبنای مدل نهایی به دست آمده، عوامل مؤثر بر هویت مکانی مشخص شد و نحوه اثرگذاری این عوامل نیز مورد تحلیل قرار گرفت. مجموع گام‌های مطالعه حاضر در شکل ۲ نشان داده شده است.

جامعه آماری و انتخاب نمونه

در رابطه با حجم نمونه لازم برای مدل‌یابی معادلات ساختاری، کلاین (۲۰۱۶) معتقد است که با وجود مشکل بودن تعیین حداقل لازم برای انجام این دست مطالعات، میانگین حجم نمونه ۲۰۰ نفر را می‌توان در نظر گرفت. نتایج به دست آمده از مطالعات تاباچنیک و فیدل (۲۰۱۳)، دیمیترو (۲۰۱۲) و تامپسون (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که در صورت وقوع هر کدام از حالات ذیل اعم از: میزان اشتراک پایین

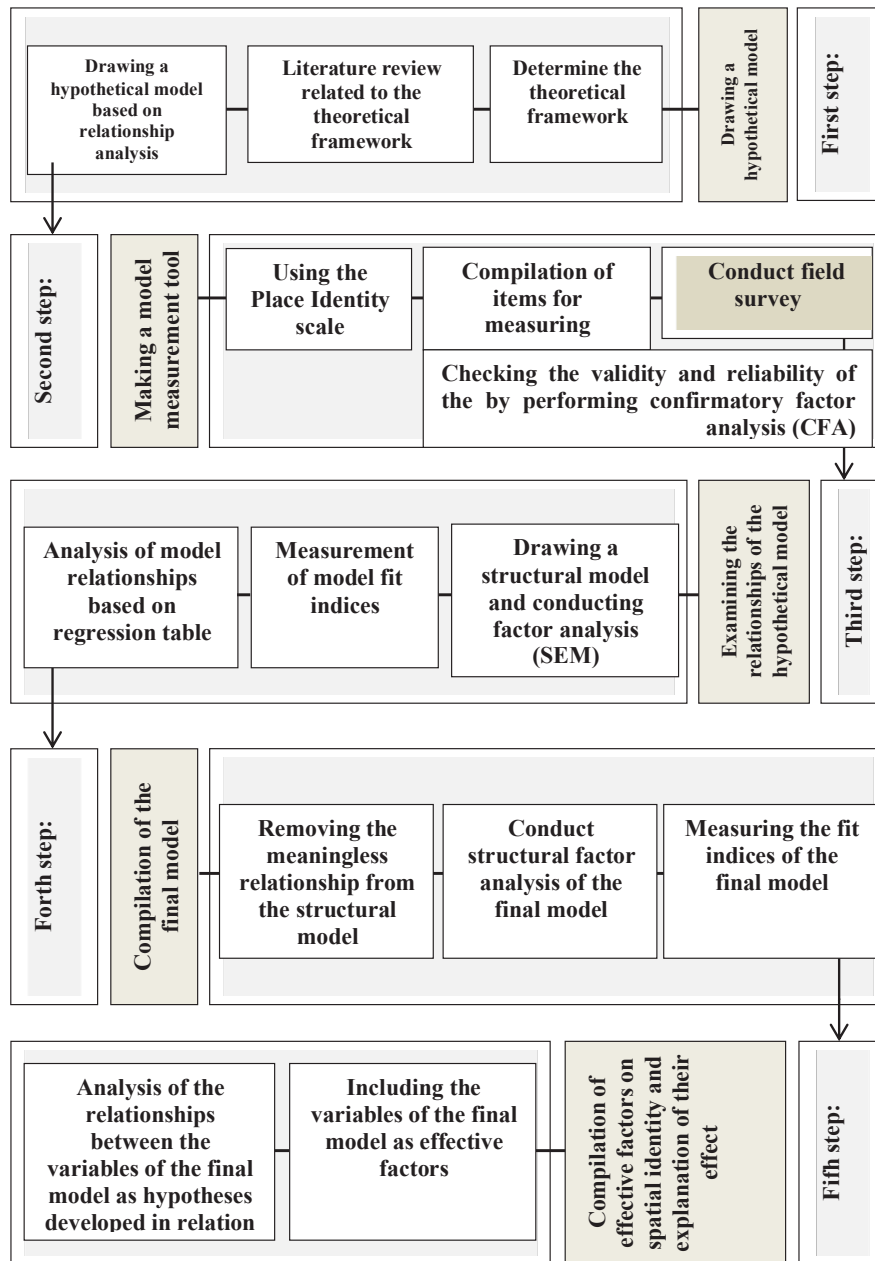

Fig. 2. Research steps

نحوه ارزیابی ابزار و تحلیل داده‌ها

نرمال بودن داده‌ها از طریق ارزیابی کشیدگی و چولگی^{۲۹} مورد بررسی قرار گرفت. برای نرمال بودن، چولگی نباید از بازه ۳- تا ۳+ و کشیدگی نباید از بازه ۸- تا ۸+ فراتر رود (Kline, 1998). در این مطالعه، دامنه چولگی داده‌ها در بازه ۰/۵۱۹- تا ۰/۱۲۵- و کشیدگی در بازه ۰/۵۷۷- تا ۰/۱۳۳+ است، بنابراین، داده‌ها نرمالند. سپس، روابط میان عامل هویت مکانی با گویه‌های خود آن و نیز متغیرهای آشکار، به‌واسطه انجام تحلیل عامل تاییدی (CFA)^{۳۰} مورد بررسی قرار گرفت و بدین ترتیب پایایی و روایی ابزار ارزیابی شد. برای بررسی پایایی ابزار، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR)^{۳۱} سازه^{۳۲} هویت مکانی (PI)، محاسبه شد. آلفای کرونباخ ۰/۵ تا ۰/۷ پایایی متوسط، ۰/۷ تا ۰/۹ پایایی بالا و ۰/۹ به بالا، گویای پایایی عالی‌اند (Hinton, McMurray & Brown, 2014). در ادامه، یک گویه از شش گویه PI

تسهیلات، وسعت، زیبایی، اعتقادات و ارزش‌ها، روابط خانوادگی و شان اجتماعی را سنجیده‌اند. برای تعیین اندازه و مسیر اثر متغیرهای تک‌گویه‌ای، هر کدام به صورت متغیر آشکار در مدل وارد شده‌اند. این گویه‌ها ساخته محققین پژوهش بوده و روایی آنها بر اساس نظر متخصصین مرتبط سنجیده شده است. مشارکت‌کنندگان در رابطه با هر کدام از گویه‌ها در قالب مقیاس ۵ طیفی لیکرت اعلام نظر کرده‌اند.

ابزار اندازه‌گیری هویت مکانی، از مقیاس تعلق مکانی ویلیامز اقتباس شده است. این مقیاس، در مطالعات مختلفی مورد استفاده قرار گرفته است (e.g., Brown & Raymond, 2007; Anton & Lawrence, 2014). بنابراین، با توجه به اطمینان نسبت به روایی محتوایی مقیاس به دلیل استفاده در مقالات معتبر و بازساخت در کشورهای نظیر آمریکا و استرالیا، پس از ترجمه معکوس^{۳۸} مطالعه مقدماتی انجام شد و پایایی و روایی ساختاری آن مورد ارزیابی قرار گرفت.

شده است. بر اساس مطالعات نظری انجام شده، علاوه بر ضرورت انطباق خانه با ایده‌آل‌های مختلف، انطباق با تجربیات پیشین در رابطه با خانه را نیز می‌توان لازمه هویت مکانی و همچنین لازمه انطباق با انواع مختلف تمایلاتی دانست که موجد هویت مکانی هستند. شکل ۳، چگونگی تاثیر این عوامل را نشان می‌دهد. در ادامه گام اول؛ مطالعه روابط میان ایده‌آل‌های تدوین شده ذیل مولفه‌های ماهوی مکان و تجربیات، موجب شکل‌گیری مدل فرضی شد (شکل ۱).

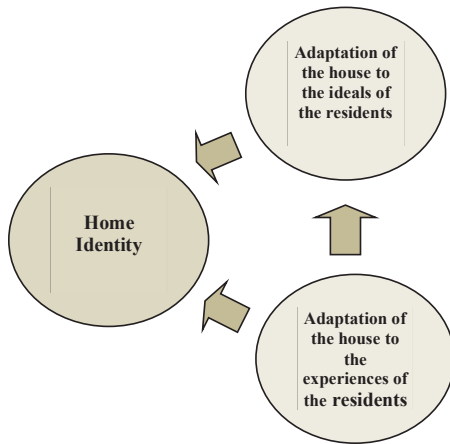

Fig. 3. The effect of the house's adaptation to experiences on its adaptation to the residents' ideals and their Place Identity

ابزار سنجش و روایی و پایایی آن

در گام دوم تحقیق، برای سنجش مدل فرضی تدوین شده، ابزار سنجش ساخته شد و روایی و پایایی آن مورد ارزیابی قرار گرفت. ابعاد و گزاره‌های این ابزار سنجش سیزده گویه‌ای که پیشتر تشریح شده است، در جدول ۴ درج گردیده است. بعد از ساخت مقیاس، روابط میان عامل هویت مکانی با گویه‌های خود آن و نیز متغیرهای آشکار، به‌واسطه انجام تحلیل عامل تاییدی (CFA) مورد بررسی قرار گرفت و بدین ترتیب پایایی و روایی ابزار ارزیابی شد. ارزیابی شاخص‌های برازش مدل تاییدی، نتایج ذیل را نشان داد:

نسبت خی‌دو (۴۸/۷۹۲) به درجه آزادی آن (۳۳)، برابر با ۱/۴۹۷، RMSEA برابر با ۰/۰۴۰، GFI مساوی با ۰/۹۵۷، AGFI مساوی با ۰/۹۴۰، CFI مساوی با ۰/۹۹۱، NFI مساوی با ۰/۹۷۴، TLI مساوی با ۰/۹۸۳ و SRMR مساوی با ۰/۰۲۲۲.

بدین ترتیب برازش خوب مدل تاییدی مشخص گردید و داده‌های این مدل برای بررسی اعتبار ابزار سنجش مورد استفاده قرار گرفت.

(زندگی در این خانه خیلی چیزها درباره کیستی من، می‌گوید) حذف شد تا پایایی ابزار بیشتر شود. همچنین به بارعاملی^{۳۳} هرکدام از گویه‌ها در مدل تاییدی نیز توجه شد. بازه بار عاملی مورد قبول، ۰/۵ تا ۰/۹۵ است (Bagozzi & Yi, 1988).

روایی مقیاس با بررسی میانگین واریانس استخراج شده (AVE)^{۳۴} ارزیابی شد. این شاخص، همبستگی میان گویه‌های سازه را می‌سنجد. حداقل لازم برای روایی همگرا، ۰/۵ و حداقل لازم برای پایایی ترکیبی، ۰/۶ است (Fornell & Larcker, 1981). برای بررسی روایی واگرا، همبستگی سازه با متغیرهای تک‌گویه‌ای مورد توجه قرار گرفت. کم‌تر بودن ضریب همبستگی سازه با سایر متغیرها از مجذور AVE سازه، به معنای روایی واگرای آن است.

برای ارزیابی برازش مدل تاییدی در این مطالعه، شاخص‌های: خی‌دو نرمال شده (χ^2/df)، ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)، برازندگی (GFI)، برازندگی تعدیل‌شده (AGFI)، برازندگی تطبیقی (CFI)، نرم‌شده برازندگی (NFI)، نرم‌نشده برازندگی (TLI) و ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد شده (SRMR) مورد توجه قرار گرفتند. خی‌دو نرمال شده (χ^2/df) کمتر از ۳ و AGFI، GFI و NFI بالاتر از ۰/۹ گویای برازش قابل قبول‌اند (Awang, 2015). در رابطه با ترکیب شاخص‌ها؛ RMSEA برابر یا کمتر از ۰/۰۶، SRMR برابر یا کمتر از ۰/۰۹، CFI بیشتر یا برابر با ۰/۹۶ و TLI بیشتر یا برابر با ۰/۹۶، به برازش خوب مدل اشاره می‌کنند (Hu & Bentler, 1999). بعد از تحلیل مدل تاییدی، مدلیابی معادلات ساختاری (SEM)^{۳۵} انجام شد تا روابط مورد انتظار میان متغیرهای تحقیق آزمایش شود. شاخص‌های ارزیابی برازش مدل تاییدی، در مورد مدل ساختاری نیز بررسی شدند.

یافته‌های تحقیق

چنانچه در تشریح روش تحقیق اشاره شد، مطالعه حاضر در ۵ گام کلی انجام شده است. یافته‌های تحقیق به ازای هر گام به شرح ذیل می‌باشد:

تحلیل منابع نظری

در گام اول تحقیق به دنبال بررسی مفهومی پیرامون رابطه ماهیت مکان و هویت مکانی، جدول ۳ به عنوان یک چارچوب مفهومی تدوین شد. مطالعه و تحلیل منابع نظری در قالب چارچوب تعیین شده، ماهیت این مولفه‌ها را در رابطه با خانه مشخص کرد که در جدول ۵ به طور مشخص به آنها اشاره

Table 5. Classification of residents' ideals regarding the house according to the Substantive components of the place

Residents' ideals about the house (Emotional Stimulus)	Substantive components of place		
	Activities	Skeletal features	Concepts
- Facilities	- Spaciousness - Beauty	- Belief and - Values - Family Relationships - Social Status	

ترکیبی سازه PI بالاتر از ۰/۶ است که به معنای پایایی خوب سازه است. AVE مربوط به PI بالاتر از ۰/۵ است. بنابراین، PI دارای روایی همگراست. مطابق با مندرجات جدول ۷؛ مجذور AVE سازه PI، بالاتر از میزان همبستگی این سازه با سایر متغیرهای آشکار است. بنابراین سازه PI دارای روایی واگرا نیز است.

جدول ۶، نتایج تحلیل داده‌های مدل تاییدی را نشان می‌دهد؛ آلفای کرونباخ PI بالاتر از ۰/۹ است. بنابراین، این عامل پایایی عالی دارد. به‌علاوه، بار عاملی متغیرها در بازه (۰/۷۳ تا ۰/۸۷) قرار داشته، معنی‌دارند ($p < 0.001$). این داده‌ها نیز با توجه به بازه پیشنهادی (۰/۵ تا ۰/۹۵)، قابل قبول‌اند. پایایی

Table 6. Confirmatory factor analysis of dimensions and items

	Factor Loading	CR	AVE	Cronbach's α
Place identity factor		0.909	0.667	0.908
Q1. I feel this home is a part of me	0.820			0.885
Q2. This home is very special to me	0.869			0.880
Q3. I identify strongly with this home	0.860			0.881
Q4. I am very attached to this home	0.795			0.891
Q5. This home means a lot to me	0.733			0.900
Single-item variables				0.853
My home is compliant with my ideals in terms of facilities	NA	NA	NA	0.818
My home is compliant with my ideals in terms of spaciousness	NA	NA	NA	0.825
My home is compliant with my ideals in terms of beauty	NA	NA	NA	0.825
My home is compliant with my ideals in terms of belief and values	NA	NA	NA	0.834
My home is compliant with my ideals in terms of family relationships	NA	NA	NA	0.839
My home is compliant with my ideals in terms of social status	NA	NA	NA	0.831
My home is compliant with my previous experiences	NA	NA	NA	0.853

Note: NA means not applicable

Table 7. Means, standard deviations and correlations between variables

Variables	Means	Standard deviation	1	2	3	4	5	6	7
1 Place Identity	3.90	0.82	(0.817)						
2 Facilities	3.40	0.94	0.321**						
3 Spaciousness	3.36	1.036	0.321**	0.571**					
4 Beauty	3.28	0.96	0.283**	0.559**	0.623**				
5 Belief and Values	3.71	0.96	0.313**	0.502**	0.474**	0.433**			
6 Family Relationships	3.68	0.94	0.467**	0.525**	0.418**	0.374**			
7 Social Status	3.52	.870	0.377**	0.339**	0.478**	0.453**	0.418**	0.527**	
8 Experiences	3.28	1.03	0.139**	0.382**	0.345**	0.469**	0.383**	0.246**	0.339**

Note: *Significance at the 0.05 level; **Significance at the level of 0.01; The number in the parentheses is the square of AVE of Place Identity.

بررسی مدل فرضی

در گام سوم تحقیق، روابط مدل فرضی مورد بررسی قرار گرفت. اولین مدل ساختاری بررسی شده، مدل ترسیم شده بر اساس مدل‌های فرضی و اندازه‌گیری است. بدین ترتیب که ساختار روابط مدل منطبق بر مدل فرضی ترسیم شده و عامل هویت مکانی به صورت مکنون و بواسطه پنج متغیر آشکار (پنج گویه ذیل این عامل) تعریف شده است. بررسی شاخص‌های برازش این مدل نشان می‌دهد که:

نسبت χ^2 دو (۵۸/۵۷۷) به درجه آزادی آن (۳۷) برابر با ۱/۹۵۴، RMSEA برابر با ۰/۰۵۶، GFI مساوی با ۰/۹۶۳، AGFI مساوی با ۰/۹۲۲، CFI مساوی با ۰/۹۸۱، NFI مساوی با ۰/۹۶۲، TLI مساوی با ۰/۹۶۶ و SRMR مساوی با ۰/۳۵۶ است. این شاخص‌ها نشان‌دهنده برازش خوب مدل هستند. لیکن بررسی جدول رگرسیون، وجود برخی روابط بی‌معنی را در مدل نشان می‌دهد که عبارتند از:

- رابطه ۱ ($\beta = -0.028$, S.E. = 0.077, $P = 0.711$)
 رابطه ۲ ($\beta = 0.074$, S.E. = 0.067, $P = 0.270$)
 رابطه ۳ ($\beta = 0.057$, S.E. = 0.073, $P = 0.439$)
 رابطه ۴ ($\beta = 0.069$, S.E. = 0.065, $P = 0.292$)
 رابطه ۹ ($\beta = 0.051$, S.E. = 0.057, $P = 0.368$)
 رابطه ۱۰ ($\beta = 0.05$, S.E. = 0.062, $P = 0.941$)
 رابطه ۲۳ ($\beta = -0.039$, S.E. = 0.048, $P = 0.419$)
 رابطه ۲۴ ($\beta = -0.058$, S.E. = 0.056, $P = 0.299$)

مدل نهایی

در گام چهارم پژوهش، مدل بازبینی‌شده‌ای با حذف روابط بی‌معنی، اجرا شده‌است. در این مدل همه روابط معنی‌دارند و نسبت χ^2 دو (۷۸/۰۱۱) به درجه آزادی آن (۴۵) برابر با ۱/۷۳۴، RMSEA برابر با ۰/۰۵۰، GFI مساوی با ۰/۹۵۹، AGFI مساوی با ۰/۹۵۹، CFI مساوی با ۰/۹۸۲، NFI مساوی با ۰/۹۵۸، TLI مساوی با ۰/۹۷۳ و SRMR مساوی با ۰/۰۴۸۹

است. این شاخص‌ها نشان‌دهنده برآزش خوب مدل هستند. در این مدل، مجموعاً ۲۴ درصد از واریانس هویت مکانی، ۴۶ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر زیبایی، ۴۱ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات، ۳۹ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر شان اجتماعی، ۳۸ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی، ۲۹ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر اعتقادات و ارزش‌ها و ۱۲ درصد از واریانس انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت تبیین شده است. مدل نهایی با ضرایب مسیر و تعیین^{۳۶} هر متغیر در شکل ۴ نشان داده شده است.

تأثیرات مستقیم

در مدل نهایی، «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی» اثر مستقیم و مثبت ($\beta = 0.37, p < 0.001$) و «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر شان اجتماعی» اثر مستقیم و مثبت ($\beta = 0.18, p < 0.001$) بر «سطح هویت مکانی» دارند.

تأثیرات غیرمستقیم

بیشترین اثر غیرمستقیم بر «سطح هویت مکانی» را «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات» ($\beta = 0.25$)،

تأثیرات کلی

بیشترین اثر کلی بر «سطح هویت مکانی» را «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی» ($\beta = 0.37, p < 0.001$)، بیشترین اثر کلی بر «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی» را «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات» ($\beta = 0.46, p < 0.001$) و بیشترین اثر کلی بر انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات» را «انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر وسعت» ($\beta = 0.50, p < 0.001$) دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

باتوجه به برآزش خوب مدل نهایی مجموع متغیرهای مندرج در این مدل را، می‌توان عوامل مؤثر بر هویت مکانی دانست. چگونگی تأثیر عوامل شناسایی شده بر همدیگر و بر هویت مکانی از طریق بررسی روابط اصلی و فرعی در قالب مدل ارائه شده، تبیین شده است. چنانچه نتایج نشان می‌دهند: انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات، وسعت، زیبایی، اعتقادات و ارزش‌ها و انطباق با تجربیات تأثیر مستقیم معناداری بر «سطح هویت مکانی» ندارند. در عین حال تأیید تأثیر مثبت و معنی‌دار متغیرهای انطباق

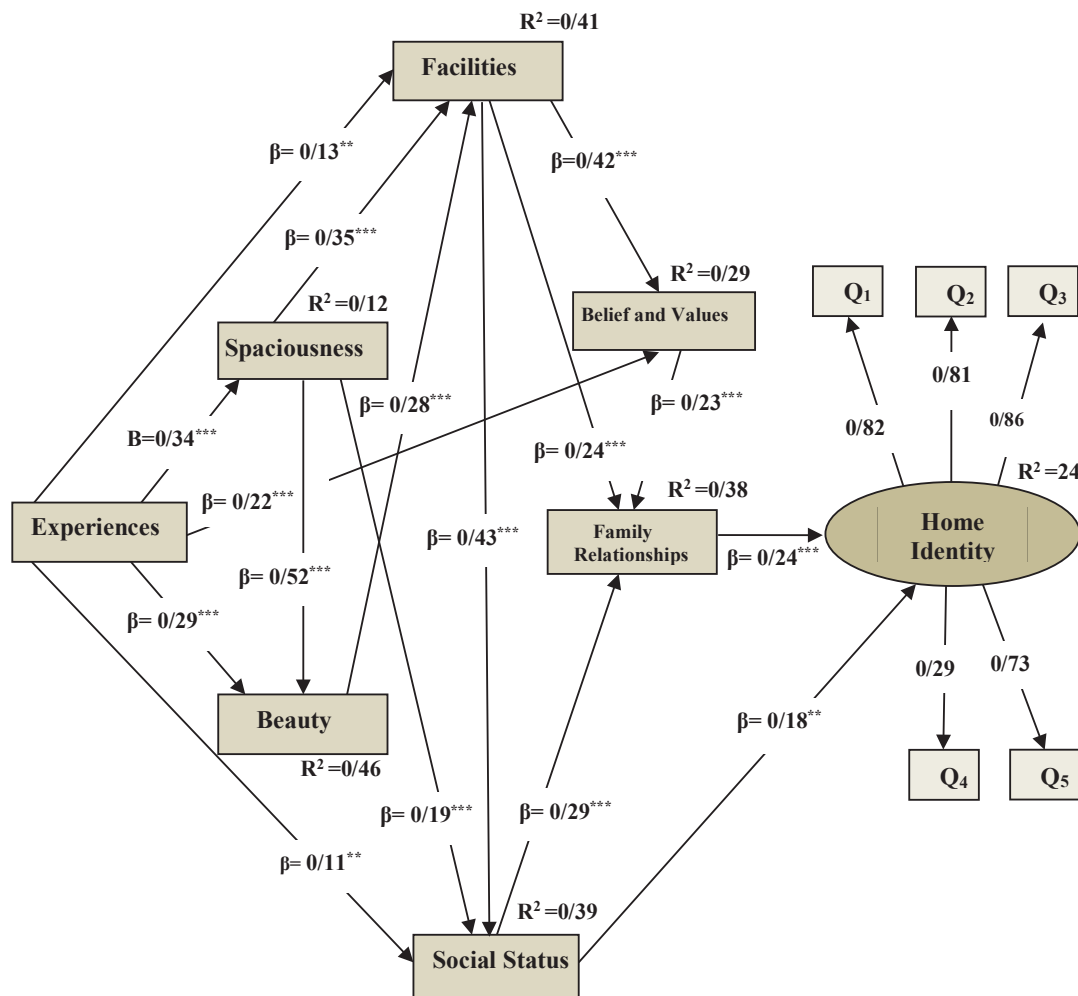

Fig. 4. The final model: the impact of human experiences and types of ideals related to the house on his Place Identity toward home

Note: *** means $P=0.01$; ** means $P=0.05$. Each of the Qs is one of the propositions of the place identity factor listed in Table 4.

10. Concepts
11. Facilities
12. Stedman
13. Good Life
14. Place Satisfaction
15. Spaciousness
16. Coetrier
17. Beauty
18. Belief and Values
19. Family Relationships
20. Continuity
21. Social Status
22. Emotions
23. Communication
24. Bodily flourishing
25. Aptness
26. Kaye and Murray
27. Single-item variables
28. Regression estimation technique
29. Skewness and kurtosis
30. Confirmatory Factor Analysis
31. Composite Reliability
32. Construct
33. Factor Loading
34. Average Variance Extracted
35. Structural Equation Modeling
36. Squared Multiple Correlations

تشکر و قدردانی

موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

تأییدیه‌های اخلاقی

نویسندگان متعهد می‌شوند که کلیه اصول اخلاقی انتشار اثر علمی را براساس اصول اخلاقی COPE رعایت کرده‌اند و در صورت احراز هر یک از موارد تخطی از اصول اخلاقی، حتی پس از انتشار مقاله، حق حذف مقاله و پیگیری مورد را به مجله می‌دهند.

منابع مالی / حمایت‌ها

موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

مشارکت و مسئولیت نویسندگان

نویسندگان اعلام می‌دارند به‌طور مستقیم در مراحل انجام پژوهش و نگارش مقاله مشارکت فعال داشته و به‌طور برابر مسئولیت تمام محتویات و مطالب گفته‌شده در مقاله را می‌پذیرند.

با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی و شان اجتماعی بر هویت مکانی در مدل نهایی را می‌توان به معنی تأیید نظریه هویت اجتماعی دانست. از سوی دیگر، تأثیر روابط خانوادگی بر هویت مکانی همسو با نتایج مطالعاتی است که بر نقش خاطرات جمعی در شکل‌گیری هویت مکانی تأکید دارند.

تأثیر مستقیم و مثبت انطباق با ایده‌آل‌ها از نظر شان اجتماعی بر هویت مکانی نیز موید نقش طبقه اجتماعی در شکل‌دهی به هویت اشخاص است.

با توجه به روابط اصلی و فرعی تأیید شده در قالب مدل نهایی، نتایج گزارشات علمی در خصوص مواردی همچون: نقش تعیین‌کننده اندازه فضا بر گستره ظرفیت عملکردی آن، ظهور سریع‌تر اثرات معنایی شکل بر حافظه نسبت به اثرات معنایی عملکرد به هنگام بازشناسی، اهمیت معنی‌داری و قابل‌درک بودن مکان برای رضایت از آن، نیاز انسان به مکان‌های با هویت برای احساس تعلق، وجود ارتباط میان وسعت و زیبایی، ضرورت وجود تسهیلات خاص برای تأمین ایده‌آل‌های اعتقادی و ارزشی، نقش مهم عواطف در برقراری ارتباطات، تعیین‌کننده بودن رفاه نسبی و اندازه خانه فرد نسبت به دیگران در رابطه با شان اجتماعی و تأثیر وابستگی عملکردی بر هویت مکانی مورد تأیید قرار می‌گیرند.

در مجموع، نتایج محوری حاصل از مباحث فوق در رابطه با هویت مکانی چنین است: برای ارتقای سطح هویت مکانی ساکنین نسبت به خانه، اولویت اصلی فراهم آوردن شرایط لازم (اعم از کالبدی و غیر کالبدی) برای دستیابی به روابط خانوادگی رضایت‌بخش و پس از آن، شان اجتماعی ایده‌آل است. از سوی دیگر، با توجه به اینکه انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر تسهیلات بیشترین تأثیر کلی را بر انطباق خانه با ایده‌آل‌ها از نظر روابط خانوادگی و شان اجتماعی دارد، برای ارتقای سطح هویت مکانی ساکنین نسبت به خانه، تأمین رضایت عملکردی ساکنین ضروری است و در این راستا نیز، توجه به وسعت ایده‌آل خانه جایگاه اساسی دارد.

پی‌نوشت

1. Place attachment
2. Place Identity
3. Social Identity Theory. در این نظریه، هویت مکانی به‌عنوان زیرمجموعه هویت اجتماعی تعریف می‌شود و در آن بر ترجیح مکان‌هایی با قابلیت حفظ و ارتقاء عزت نفس تأکید می‌گردد (Twigger-Ross and et al., 2003).
4. Identity Process Theory: مطابق با نظر بریکول (۱۹۸۶، ۱۹۹۲م)، ساختار هویت دو بعد دارد: محتوایی (منشعب شده از هویت اجتماعی و شخصی) و ارزشی (ناشی از ارزیابی بعد محتوایی) و دو فرایند (جذب/ انطباق و ارزیابی) وجود دارد که ساختار هویت را ساماندهی می‌کنند (Anton and Lawrence, 2014).

5. David Canter
6. John Panter
7. John Montgomery
8. Skeletal features
9. Activities

References

1. Abedi, Mohammad Hossein and Abbasi, Sayedah Fatemeh. (2019). Investigating the concept of sense of place belonging in Iranian houses. *Journal of Iranian and Islamic Architecture and Restoration Research*, 2(2), 45-60. [In Persian].
2. Boadu, K. (2002). Social class and health status in Ghana. *Current sociology*, 50(4), 531-553.
3. Brown, G., and C. Raymond. (2007). The relationship between place attachment and landscape values: Toward mapping place attachment. *Applied geography*, 27(2), 89-111.
4. Crasmareanu, M., and C. E. Hreţcanu. (2008). Golden differential geometry. *Chaos, Solitons and Fractals*, 38(5), 1229-1238.
5. Cross, J. E. (2015). Processes of place attachment: An interactional framework. *Symbolic Interaction*, 38(4), 493-520.
6. Cuba, L., and D. M. Hummon. (1993). A place to call home: Identification with dwelling, community and region. *The Sociological Quarterly*, 34, 111-131.
7. -Degnen, C. (2016). Socialising place attachment: place, social memory and embodied affordances. *Ageing and Society*, 36(8), 1645-1667.
8. Durkheim, É., and F. Adloff. (2015). *Les formes élémentaires de la vie religieuse*. Classiques Garnier.
9. Eisenstadt, S. N. (1981). Cultural Traditions and Political Dynamics: The Origins and Modes of Ideological Politics. Hobhouse Memorial Lecture. *The British Journal of Sociology*, 32(2), 155-181.
10. Ellison, C. G., D. A. Gay, and T. A. Glass. (1989). Does religious commitment contribute to individual life satisfaction. *Social forces*, 68(1), 100-123.
11. Evans, G. W. 2006. Child development and the physical environment. *Annu. Rev. Psychol*, 57, 423-451.
12. Farokhnezhad Afshar, P., Malakouti, S. K., Rashedi, V., & Ajri-khameslou, M. (2021). Relationship Between Place Attachment and Social Functioning in the Elderly. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 27(2), 194-203. [In Persian].
13. Fornell, C., and D.F. Larcker. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 39-50.
14. Foye, C. (2017). The relationship between size of living space and subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 18(2), 427-461.
15. Franz, G., M., von der Heyde, and H. H. Bült-hoff. (2004). Predicting experiential qualities of architecture by its spatial properties. In *Proceedings of 18th IAPS-Conference* (pp. 1-10).
16. Frošt, D., & Catney, G. (2020). Belonging and the intergenerational transmission of place identity: reflections on a British inner-city neighbourhood. *Urban Studies*, 57(14), 2833-2849.
17. Guest, A. M., and B. A. Lee. (1983). Sentiment and evaluation as ecological variables. *Sociological Perspectives*, 26(2), 159-184.
18. Hauge, A. L. (2007). Identity and place: a critical comparison of three identity theories. *Architectural science review*, 50(1), 44-51.
19. Heidari, A. A., and S. Mirzaii. (2013). Place Identity and its informant parameters in Architectural studies. *Journal of Novel Applied Sciences*, 2(8), 260-268.
20. Heidari, A. A., Motalebi, G., & Negintaji, F. (2014). Analysis of the physical sense of place in the traditional houses and modern residential apartments. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 19(3), 75-86. [In Persian].
21. Hidalgo, M. C., and B. Hernandez. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 273-281.
22. Hinton, P. R., I. McMurray, and C. Brownlow. (2014). *SPSS explained*. Routledge. B. York, NY: Guilford Press.
23. Hojjat, I., Mozaffar, F., & Saadati, P. (2017). Investigating home effective attributes in developing dwellers' attachment. {Presenting a causal process model}. *Journal of Fine Arts – Architecture and Urban Development*, 22(2), 51-62. [In Persian].
24. Jaśkiewicz, M. 2015. Place attachment, place identity and aesthetic appraisal of urban landscape, *Polish Psychological Bulletin*, 46(4), 573-578.
25. Karimimoshaver, M., & Nikookhooy, M. (2018). The Role of Physical Factors Affecting the Neighborhood Attachment Based on Perceived Residential Environment Quality's Indicator, Case Study: Joolan Neighborhood in Hamedan. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 11(23), 75-84. [In Persian].
26. Knez, I., Ode Sang, Å., Gunnarsson, B., & Hedblom, M. (2018). Wellbeing in urban greenery: the role of naturalness and place identity. *Frontiers in Psychology*, 9, 491.
27. Kyle, G.T., J.D. Absher, and A.R. Graefe. (2003). The moderating role of place attachment on the relationship between attitudes toward fees and spending preferences. *Leis. Sci.* no. 25, 33-50.-Kyriazos, T. A. (2018). Applied psychometrics: sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in general. *Psychology*, 9(8), 2207.
28. Lemée, C., Fleury-Bahi, G., & Navarro, O. (2019). Impact of place identity, self-efficacy and anxiety state on the relationship between coastal flooding risk perception and the willingness to cope. *Frontiers in psychology*, 10, 499.

29. Lewicka, M. (2010). What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of environmental psychology*, 30(1), 35-51.
30. Lv, Q., & Xie, X. (2017). Community involvement and place identity: the role of perceived values, perceived fairness, and subjective well-being. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(9), 951-964.
31. Movahed, K. (2013). *A study on the effects of Iranian religions on its house architecture*. Center for the Study of Information and Religion, Kent State University.
32. Norouzian-Maleki, S., & Omid, N. (2020). Evaluation of The Impact of Physical-Social Factors on The Sense of Place In Residential Open Public Spaces. *Hoviatshahr*, 14(1), 87-98. [In Persian].
33. Ogburn, W.F & Nimkoff, M.F. (2002). *The field of sociology*. Translation: Amirhossein Arianpour. Gastareh Publications, Tehran, Iran. [In Persian].
34. Okulicz-Kozaryn, A. (2010). Religiosity and life satisfaction across nations. *Mental Health, Religion and Culture*, 13(2), 155-169.
35. Ozdemir, A. (2010). The effect of window views openness and naturalness on the perception of rooms spaciousness and brightness: A visual preference study. *Scientific Research and Essays*, 5(16), 2275-2287.
36. Paez, D. (2013). Social processes and collective memory: A cross-cultural approach to remembering political events. In *Collective memory of political events* (pp. 159-186). Psychology Press.
37. Peng, J., Yan, S., Strijker, D., Wu, Q., Chen, W., & Ma, Z. (2020). The influence of place identity on perceptions of landscape change: Exploring evidence from rural land consolidation projects in Eastern China. *Land Use Policy*, 99, 104891.
38. Pollner, M. (1989). Divine relations, social relations, and well-being. *Journal of health and social behavior*, 30(1), 92-104
39. Porteous, J. D. (2013). *Environmental aesthetics: Ideas, politics and planning*. Routledge.
40. Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and behavior*, 10(2), 147-169.
41. Proshansky, H. M., A. K. Fabian, and R. Kamino. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of environmental psychology*. no. 3, 57-83.
42. Rahim, Z. A. (2015). The influence of culture and religion on visual privacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. no. 170, 537-544.
43. Ramkissoon, H., L. D. G. Smith, and B. Weiler. (2013). Testing the dimensionality of place attachment and its relationships with place satisfaction and pro-environmental behaviors: A structural equation modelling approach. *Tourism management*. no. 36, 552-566.
44. Rapoport, A. (1969). *House Form and Culture*, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J.
45. Relph, E. (1976). *Place and placelessness* (Vol. 1). Pion.
46. Robinson, G. E., R. D. Fernald, and D. F. Clayton. (2008). Genes and social behavior. *Science*, 322(5903), 896-900.
47. Rollero, C., and N. De Piccoli, (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(2), 198-205.
48. Saegert, S. (1985). *The role of housing in the experience of dwelling*. In *Home environments* (pp. 287-309). Springer, Boston, MA.
49. Santos, J. D. F., L. Vareiro, P. Remoaldo, and J. C. Ribeiro, (2014). *The role of cultural mega events In the enhancement of city's image attributes Differences Between Engaged And Attendee Participants*, The Clute Institute International Business and Education Conferences, San Francisco, USA 2014, 444-1 – 444-12.
50. Schimmack, U., P. Radhakrishnan, S. Oishi, V. Dzokoto, and S. Ahadi. (2002). Culture, personality, and subjective well-being: Integrating process models of life satisfaction. *Journal of personality and social psychology*, 82(4), 582.
51. Stedman, R. C. (2006). Understanding place attachment among second home owners. *American behavioral scientist*, 50(2), 187-205.
52. Tatarkiewicz, W. (2012). *A history of six ideas: An essay in aesthetics* (Vol. 5). Springer Science and Business Media.
53. Taylor, R. B., S. D. Gottfredson, and S. Brower. (1985). Attachment to place: Discriminant validity, and impacts of disorder and diversity. *American Journal of Community Psychology*, 13(5), 525-542.
54. Thornock, C. M., L. J. Nelson, C. C. Robinson, and C. H. Hart. (2013). The direct and indirect effects of home clutter on parenting. *Family relations*, 62(5), 783-794.
55. Thornock, C. M., L. J. Nelson, C. L. Porter, and C. A. Evans-Stout. (2019). There's no place like home: The associations between residential attributes and family functioning. *Journal of Environmental Psychology*. no. 64, 39-47.
56. Turner, Jonathan. H. (2003). *The Structure of Sociological Theory*. Belmont, CA: Wadsworth Thomson Learning.
57. Twigger-Ross, C., M. Bonaiuto, and G. Breakwell. (2003). *Identity theories and environmental psychology*. na. In M. Bonnes, T. Lee and M. Bonaiuto (Eds.), *Psychological Theories for Environmental Issues* (pp. 203-233). Aldershot, England: Ashgate.
58. Vaske, J. J., and K. C. Kobrin. (2001). Place attachment and environmentally responsible behavior. *The Journal of Environmental Education*, 32(4), 16-21.
59. Veitch, J. A., and A. D. Galasiu. (2012). The physiological and psychological effects of windows, daylight, and view at home: Review and research agenda. *NRC-IRC Research Report RR-325*.
60. Walmsley, D. J. (1988). *Urban living: The indi-*

- vidual in the city*. Longman Scientific and Technical.
61. Watson, D., and A. Tellegen. (1985). Toward a consensual structure of mood. *Psychological bulletin*, 98(2), 219.
  62. Williams, D. R., and J. W. Roggenbuck. (1989). Measuring place attachment: Some preliminary results. In *NRPA Symposium on Leisure Research, San Antonio, TX* (Vol. 9).
  63. Yee, E., S. Huffstetler, and S. L. Thompson-Schill. (2011). Function follows form: Activation of shape and function features during object identification. *Journal of Experimental Psychology: General*, 140(3), 348.

